

Barut ve mevaddı infilâkiye, fişek ve av malzemesi ve av saçması inhisarlarının 1931 yılı beş aylık blâncosu ile 1932 yılı blâncosunun sunulduğuna dair Başvekâlet tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/9)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/4608

1 - I - 1935

B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Barut ve mevaddı infilâkiye, fişek ve av malzemesi ve av saçması inhisarlarının 1931 mali yılı beş aylık blâncosu ile 1932 mali yılı blâncosu ve 1660 sayılı kanunun 8 nevi maddesine göre bu blâncoları tetkik eden mütehassıs murakiblerin raporları yukarıda yazılı kanunun 10 nevi maddesi mücibince Yüksek huzurlarına sunulmuştur.

Başvekil

T. İnönü

Barut ve mevaddı nifilâkiye, fişek ve av malzemesi ve av saçması inhisarlarının 1931 senesi maliyesi muvakkat idaresinin beş yıllık blânçosu ile 1932 senesi maliyesi blânçosu üzerinde icra edilen tetkikat neticesini mübeyyein rapordur

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Divanı muhasebat encümeni

Karar No. 6

Esas No. 3/9

11 - V - 1935

Yüksek Reisliğe

Başlangıç — 28 teşrinisani 341 tarih ve 672 numaralı kanunun 2 nci maddesile Maliye vekâletine verilen mezuniyete binaen evvelece aktolunan mukavelenameler mucibince bir müddet hususî şirketler vasıtasile idare edilmiş olan barut ve mevaddı infilâkiye, fişek ve av malzemesi ve av saçması inhisarlarının 1927 numaralı kanunun birinci maddesine tevfikân bir idarei muvakkate ile tedviri icab etmekle 1931 senesi Maliye bütçesinde bu iş için yeniden açılan 231 nci fasla 400 000 liralık bir tahsisatı fevkalâde konulduğu ve 1932 senesi maliyesinden itibaren dahi diğer inhisarlar misillû mülhak bütçe ile idaresine gidilerek 500 000 liralık bir sermayei mütedavile kabul edildiği anlaşılmış ve 1660 numaralı kanuna tevfikân tetkik edilmiş olan işbu blânçolar üzerinde şayanı kayid ve izah görülen hususat her iki kısmın tevhibi suretile ve tertib sırasile aşağıda gösterilmiştir.

Başvekilliğin 1 - I - 1935 tarihli ve 6/4608 numaralı tezkeresile yüksek makammıza sunulub encümenimize havale buyurulan ve barut ve mevaddı infilâkiye ve fişek ve av mühimmatı ve av saçması inhisarları işletme muvakkat idaresinin 1931 malî yılma aid beş aylık ve 1932 yılının on iki aylık plançoları üzerine 1660 numaralı kanunun buyruğunca mütehasıs murakibler tarafından yapılan tetkikat neticesini gösteren rapor, merbutlarla birlikte ve Divanı muhasebat reisile Gümrük ve inhisarlar vekâletinin memuru mahsusu hazır buldukları halde okunarak müzakere edildi.

Raporun başlangıcında yazılır olduğu üzere 672 numaralı kanunla verilen mezuniyete dayanarak bir müddet hususî şirketler vasıtasile idare edildiği anlaşılan bu inhisarlar için 1927 numaralı kanun ile 400 000 liralık bir mütedavil sermaye kabul edilmek suretile tesis edilen işletme muvakkat idaresinin 1 - I - 1932 tarihinde işe başladığı anlaşılmış ve 1932 malî yıldan itibaren de mülhak bütçe ile idaresi cihetine gidilerek bu sermaye haddi 500 000 liraya çıkarılmış olup raporunda beş ayı 1932 yıllarına aid olmak üzere tevhiben on yedi aylık muamelâta taallûk ettiği anlaşılmış ve encümenimizin her fıkra hakkındaki düşünceleri sırasile aşağıda gösterilmiştir:

Bütçe meselesi — 1927 numaralı kanunun 2 nci maddesi hükümlerine göre muhasibi mesullük tarafından muhasebei umumiyeye kanununa tevfikân ihzar edilmesi lâzımgelen hesabat ve muamelâtın yapılmamış olduğu görülmüş ve keyfiyet muvazenei umumiyeye taallûk etmesi itibarile ayrıca bir rapor ile Divanı muhasebat riyasetine arzedilmiştir.

1 -- Bütçeye müteallik hesabat ve muamelât hakkında Divanı muhasebat reisliğine ayrıca rapor verildiği anlaşılmış ve bu rapor üzerine gereğinin Divanca yapılması tabii bulunmuştur.

Devir muamelâtı — 1 kânunusani 1932 tarihinde bilfiil işe başlamış olan idarei muvakkate tarafından mefsuh şirkete aid nakti ve aynı bilcümle kıymetlere vaziyed edilib iera olunan

2 - Muvakkat idarece şirketten devren alınan nakid ve ayınlar için Maliye vekâleti ile şirket arasındaki itilâfname ve muhaberelerle tesbit ve kabul edilen kıymetin 5 167 207 lira

tebligat mucibince bir taraftan merkez ve mü-lhakak idare ve depolarile gümrüklerde ve fabri-kalarda bulunan mevcudun teşkil olunan heyet-ler tarafından mazbatalarla tevsiki emredilmiş, diğer eihetten şirket kayıtlarını ihtiva eden cet-veller muhteviyatının, bilâhare müfettişler va-sitaşile yaptırılan tadad neticelerile tatbik ve tayini icra edilmekle beraber 23-V-1933 tarihinde Maliye vekâleti ile mefsuh şirket beyninde ak-tolunan itilâfnameye ve bu itilâfname esası da-iresinde bilâhare taati olunan mektublara naza-ran tesbit ve tarafeyince kabul olunan bu kiy-metlerin 16 147 lira 57 kuruşu nakid 3 298 734 lira 81 kuruşu gayrimenkul, 1 841 960 lira 93 kuruşu emtia, 10 364 lira 8 kuruşu idarelerdeki mefruşat olmak üzere ceman 5 167 207 lira 39 kuruştan ibaret iken bunlardan 16 147 lira 57 kuruşu nakid ve 1 841 960 lira 93 kuruşu emtia bedeli olmak üzere ancak 1 858 108 lira 50 ku-ruşu blâncoya ithal edilip, diğer iki kalemi teş-kil eden ve mefruşat ile sabit kıymetlere taallük eyleyen 3 309 098 lira 89 kuruştan itilâfname mucibince hazine matlubu olarak tayin olunan 2 235 365 lira 35 kuruşu ile yine mezkûr itilâf-namenin ikinci maddesinin beşinci fıkrası mu-cibince şirkete tahmil edilen 60 000 liranın mah-sup ve tenzilinden sonra bakiye kalan 1 013 733 lira 54 kuruşa 190 075 lira 1 kuruş faiz ilâvesile baliği olan 1 203 808 lira 55 kuruşun nâzım he-sablar meyanında bırakıldığı görülmüştür.

1) Bu para arasında muvakkat idarece şir-ketten devren alınıb elyevm istimal edilmekte bulunan mefruşat bedeli olan 10 364 liranın 1934 senesinden itibaren dörd taksitte ödenmesi Hü-kûmetçe kabul ve bütçeye o yolda tahsisat ko-nulmuş olmasına göre plânçolarda nâzım hesap arasında değil sabit kıymetler meyanında gös-terilmesi lâzımgeldiğinden 1933 senesi blânco-sunun bu yolda tanzimi muvafık mütalea olun-muştur.

2) Fabrika ve tesisata gelince bunların mee-nu bedeli olan 3 298 734 lira 81 kuruşun ta-manının sabit kıymetler bedeli olarak blâncoya geçirilmesi ve Hazine matlubu ile şirketin bu kıymetlerden alacağı olup itilâfname ahkâmı-na göre bono ile tesviye edilecek olan mik-tarının da düyunat kısmında irae edilmesi iktiza ettiğine ve işbu müessesata 1931, 1932, 1933 senesinde bilfiil idarei muvakkate tarafından vaziyet edilip işletilmiş olmasına

39 kuruşa baliğ olduğu ve bundan 16 147 lira 57 kuruşunun nakitten ve 3 298 734 lira 81 ku-ruşunun gayrimenkullerden ve 1 841 960 lira 93 kuruşunun emtiadan ve 10 364 lira 8 ku-ruşunun da mefruşattan ibaret bulunduğu ve bunlardan nakid ile emtia bedelini teşkil eden 1 858 108 lra 50 kuruşunun sermaye unsurları arasına alındığı ve mefruşat ile diğer sabit kıy-metlere taallük eden 3 309 098 lira 89 kuruşa gelince:

Bundan itilâfname mucibince Hazine matlu-batı olarak tesbit edilen 2 235 365 lira 35 kuruş-la yine şirkete tahmil edilen 60 000 liranın mah-sub ve tenzilinden sonra kalan 1 013 733 lira 54 kuruşa 190 075 lira 1 kuruşun faiz olarak ilâve-sile baliği olan 1 203 808 lira 55 kuruşun nâzım hesablar arasında gösterildiği anlaşılmıştır. Ra-porda bildirildiği üzere mefruşat bedelinin 1934 senesinden itibaren dörd taksitte şirkete öden-mesi esasının kabul edilerek bütçeye de o yolda tahsisat konulmuş ve şirketten teselküm edilen bu eşya idarece kullanılmakta bulunmuş olma-sına göre bedelini teşkil eden 10 364 lira 8 ku-ruşun da nâzım hesapta bırakılması için bir se-beb görülmediğinden gelecek sene plânçoların-da sabit kıymetler arasında alınması,

Ve yine şirketten devren alınıb idareye aid sabit kıymetleri teşkil eden gayrimenkuller de avni mahiyette olduğundan bunun bedeli olan 3 298 734 lira 81 kuruşun da bir taraftan sabit kıymetler arasında alınmakla beraber diğer ta-raftan da Hazine matlubu ile şirkete verilecek miktarın borçlar arasında gösterilmesi muvafık görülmüştür.

göre de 2441 numaralı kanun mucibince bunların imalâtı harbiyeye devrini hesaben takib ve iera edebilmek ve nihayet şirketlerden Hazine matlubu olarak tahakkuk edib itilâfname mucibince tarafeyince kabul edilmiş olan Devlet hakkı hesabı umumî haricinde kalmamak için bu müessesât kıymetlerinin 1933 blâncosuna yukarıda izah olunduğu veçhile ithali şayanı tavsiye görülmüştür.

Bundan başka doğrudan doğruya inhisar muamelâtına ve binnetice blâncosuna taallük etmeyen ve fakat Hazine ile mefsuh şirket bey-ninde münakid 1929 itilâfnamesi mucibiince şirket tarafından kabul edilmiş olan 90 000 liralık Hazine matlubunun bu defaki itilâfnamenin ikinci maddesinin 5 neî fıkrasına nazaran 200 000 liralık şirket hisse senetleriyle mahsubuna gidilmiş olması bu cihetten de şirket makamına kaim olmuş olan idarei muvakkateyi bilvasıta alâkadar edebileceğinden bu işe aid yapılması lâzımgelen muamelei resmiye ve kanunienin de Maliye vekâleti nedzinde takib ve intaer muvafık mütalea olunmuştur.

Kasalar hesabı — 1932 senesi blâncosuna göre sene nihayetinde vezne ve bankalar ile yolda ceman 87 137 lira 58 kuruşluk nakid mevcud olduğu anlaşılmiş ve bunlara aid mazbatalar ile banka dekontları tamamen görülerek kayidlerine uygun olduğu ve yolda bulunanların da ertesi sene içinde geldikçe hesablarna geçirildiği görülmüş ve 1931 senesinin mayıs nihayetindeki devirleri de 1932 senesi iptidasındaki kayidleriyle tatbik edilmek suretile tevsik edilmiştir.

Tahsil senedi hesabında yazılı paraların da 1933 senesinde ve vadeleri hulûlünde kâmilten istifa edildiği anlaşılmıştır.

Emtia stokları — Blânconun 5, 6 ve 7 numaralı listelerinde müfredatı muharrer stoklardan depolardaki mevcudu gösteren 5 numaralı liste muhteviyatından Tophane ve Karaağaç sacma fabrikası depolarına aid tadad mazbatalarından maadsı kâmilten görülmüş ve gümrüklerle fabrikadaki mevcudu ihtiva eden 6 ve 7 numaralı listelerde yazılı miktarlar için tadad heyetleri tarafından mazbata tanzim edilmemiş olmakla sadece kayidlerinin tatbikile iktifa edilmiştir.

1931 senei maliyesi sonunda mevcut görü-nüb 1932 senei maliyesi iptidasma devredilen

3 - Sene nihayetindeki vezne ve banka mevcudlarile yoldaki paraların tevsik edildiği ve tahsil senedatı hesabındaki paraların da 1933 yılında tamamen alındığı anlaşılmıştır.

4 - Tophane ve Karaağaç depolarile gümrüklerde ve fabrikalarda bulunan istok mevcudlarının tevsik edilmediği anlaşılmaktadır.

Bir yıldan ertesi yıla devredilen ve plançolarda gösterilen bilûmum nakid ve ayin mevcudlarının tesbit ve tevsiki usulden ve lâzimedden olduğundan gelecek yıllarda bu lâzimeye riayet edilmesi ve teselsül eden kayidler ileride yapılacak tadada uygun bulunduğu takdirde eski kayidler de tevsik ve vaktile bu cihetten yapılan noksan telâfi edilmiş demek olacağından bu cihetin de nazara alınması şayanı tavsiye görü-

miktarm da kayıtlara uygun olduğu anlaşılmıştır.

Tesisat — Maliye vekâleti bütçesinin 231 nci faslından tahsisatı olmakla beraber sarfiyatı bir kanun ile formüle raptedilmemiş olmasından dolayı olacak ki 18 286 lira 63 kuruşu 1931 senesi maliyesinde sermayei mütedavile ve 23 647 lira 86 kuruşu da 1932 senesi maliyesinde bütçeden sarfolunmak üzere ceman 50 934 lira 49 kuruş miktardaki tesisat ve demirbaş bedelinin blâncunun pasif cihetinde ayrıca gösterilmeyerek kanunen sermayei mütedavileye kalbi icab eden hasılatı safiye arasında bırakıldığı anlaşılmıştır.

Sabit kıymetlerin sermayei mütedavile meyanında bırakılması doğru olmayacağından 1933 senesi blâncosunun tanziminde keyfiyetin nazarı dikkate alınması icab eder.

Hasılatı safiye — 1931 senesi hasılatı safiyesi olarak tahakkuk eden 103 959 lira 15 kuruşun 1927 numaralı kanunun ikinci maddesi ve 1932 blâncosunda görünen 355 369 lira 9 kuruşun da 1932 senesi bütçe kanununun 4 ncü maddesinin son fıkrası mucibince sermayei mütedavile hesabına alındığı ve bu sebeble Hazine hesabı carisi açılmadığı görülmüştür.

Mal bedelinden alacaklılar — Hazine ile mefuh şirket beyinde aktolunan 23 - V - 1933 tarihli itilâfname mucibince muvakkat idarece vaziyet edilmiş olan 1 841 960 lira 93 kuruşluk emtia bedelinin mezkûr itilâfnamenin 3 ncü maddesinin (A) fıkrasına tevfikân 1932 senesinin kâunusanisinden 1933 senesi mayıs gayesine kadar ki on yedi ay zarfında sarf ve istihlâk olunan emtiaın maliyet bedeli olan 485 523 lira 93 kuruşun tediyesinden sonra bakiyesi olup 1932 blâncosunda görünen 1 356 436 lira 96 kuruşun dörd senede ve dörd müsavi taksitte sermayei mütedavileden ödenmek üzere bonoya raptedilmesi lâzımgeldiği anlaşılmıştır.

Bu hesabın her iki blânço devirleri arasında ki 1 132 lira 11 kuruşluk farkın bidayeten idareci muvakkatece mal olarak kabul edilmediği halde bilâhare itilâfnameye dercedilmiş olan bir kıymetin hesaba ilâve edilmesinden mümbais olduğu görülmüştür.

Hazine emtia hesabı — Maliye vekâletine aid olup şirketlerin tesisi sırasında kendi namına

müştür.

5 - 1931 yılında mütedavil sermayeden 18 286 lira 63 kuruşun ve 1932 yılında bütçeden 32 647 lira 86 kuruşun tesisat ve demirbaş sarfedilmekle beraber blâncunun passif kıymetindeki mukabilinin hasılatı safiye arasında bırakıldığı anlaşılmış ve nakdin aynen kalbi mahiyetinde olmakla beraber bu kabül mübayaatın da masrafa ithal ve sermaye unsurları arasında intikal ettirilmesi muvafık olacağından gelecek yıllara aid blâncoların tanziminde bu cihetin nazara alınması temenniye şayan görülmüştür.

6 - 1931 yılı hasılatı safiyesi olan 103 959 lira 15 kuruşla 1932 yılı blâncosunda gösterilen 355 369 lira 9 kuruş kârın 1927 numaralı kanun ve 1932 yılı bütçe kanunu mucibince mütedavil sermaye hesabına nakledilmesi muvafık görülmüştür.

7 - Muvakkat idarece vaziyet edilen emtia bedelinden yine itilâfnameye göre plâncoların taallûk ettikleri on yedi aylık müddet zarfında sarf ve istihlâk edilen emtiaın bedeli olan 485 523 lira 93 kuruş çıkarıldıktan sonra bakiye kalan ve 1932 yılına aid plâncoda gösterilen 1 356 436 lira 96 kuruşun bonoya raptedilmek suretile mütedavil sermayeden dörd taksitte ödenmesi lâzımgeldiği anlaşılmaktadır.

8, 9 - Maliye vekâletine aid olup satılmak üzere evvelce şirkete verilmiş olan emtiaadan sa-

satılmak üzere mezkûr şirketlere terk edilmiş olan emtiadan satılmayıb fesih münasebetile bu kere de şirketler tarafından idareyi muvakkateye devredilmiş olduğu anlaşılın 56 222 lira 58 kuruşluk muhtelif cins mevaddı infulâkiyeden 48 701 lira 3 kuruşluğunun satılmayacak bir takım şeyler olduğu şubesinde verilen cetvelin tetkikından anlaşılmasına nazaran bu hesabın blâncolarda seneden seneye devretmek suretile devam etmemesi için icabına tevessül edilmesi şayanı tavsıye görülmüştür.

Alacaklılar ve alacaklı hesaplar — Blâncoya merbut 9 numaralı listede enva ve müfredatı yazılı alacaklılar arasında Askerî fabrikalardan alınmış olan barut bedeli olarak borc görünen 9 675 lira 38 kuruşun şimdiye kadar Hazineye verilmemesi doğru bir muamele telâkki edilmiştir.

Kâr ve zarar hesabı — 1931 senesi blâncosunda bu hesabın zimmetine kaydedilmiş olan idare masrafları ile diğer bazı müteferrik masrafların (155 794 lira 62 kuruştan ibaret maliyet bedelleri ile satış masrafları yekûnu bu hesaba alınmayarak satış hasılatından tenzil edilmiştir) Meemu olan 48 709 lira 79 kuruşun 1927 numaralı kanunun ikinci maddesi mucibince matlubunu teşkil eden satış kârı ile diğer muhtelif varidat yekûnu olan 152 668,94 liradan tenzilinden bakiye kalan 103 959,15 lira aynı madde hükmüne tevfiқан sermaye hesabına mahsub edilmiş ve 1932 blâncosunda kezalik bu hesabın zimmetindeki maliyet bedelleri ile satış ve idare ve diğer müteferrik masrafların yekûnu olan 849 324 liranın satış hasılatı ve diğer muhtelif varidatın yekûnu olan 1 204 693,85 liradan tenzilinden sonra bakiye kalan 355 369,85 lira safi kârın da 1932 bütçe kanununun 4 neü maddesine tevfiқан 1933 blâncosu ile sermaye hesabına mahsubu tabii bulunmuştur.

Bu hesabın kâr kısmında, 1931 senesi blâncosunda satış kârı ve 1932 blâncosunda satış hasılatı diye gösterilen mebalığın mefsuh barut ve mevaddı infulâkiye, fişek ve av sağması inhisarı şirketlerle münakid mukavelenamelere merbut olup inhisarlar vekâletince meriyeti kabul edilen ve bilâhare bazı zam ve tenzillerin icrası suretile tadil edilmiş olan tarifelerde muayyen satış bedelleri üzerinden satılan emtia ile bazı müteferrik varidattan ibaret olduğu anlaşılmıştır.

tilmadan fesih dolayısıyla muvakkat idareye intikal eden 56 222 lira 58 kuruşluk mevaddı infulâkiyenin 48 701 lira 3 kuruşluğunun işe yaramayacak bir halde olduğu bildirilmesine nazaran bunların mahiyetlerine göre imha veya sair suretle tasfiyesi ve Askerî fabrikalardan alınmış olan barut bedeli olarak borc görünen 9 675 lira 38 kuruşun da Hazineye tediye veya mahsub yolile kapatılması temenniye şayan görülmüştür.

10 - Evvelce şirketlerle yapılan mukavelelerle Hükûmetce tesbit edilmiş olan tarifelerin muvakkat idare zamanında dahi vekâletce yapılan zam veya tenzil mahiyetindeki tadilat nazarı itibare alınmak suretile bu gün dahi meri tutulduğu ve barut beyiyeleri hakkında mevcut nizamname hükmüne riayet edilmekle beraber diğer inhisar maddeleri için acenta ve bayilere verilen beyiyelerin bir müddet yine şirket mukavelelerindeki esaslara göre % 10 hesabı ve verildiği ve sonradan bu nisbetin de % 12 ye ve daha sonra % 15 e çıkarıldığı ve bunlardan başka bazı acentalara fazla satış primi verildiği anlaşılmış ve raporda dahi izah edildiği üzere evvelki tarifelerin devamı meriyetini icab ettiren veya tadil salâhiyetini veren bir memsek bulunmasına ve tarifelerin müstehliklere tahmil edilecek külfet ve temin edilecek varidat noktasından mahiyeti mahsusayı haiz bulunmasına göre tütün, tuz, ispirto ve ispirtolu içkiler inhisarlarında olduğu gibi satış fiyatlarının ve e-nebi memleketlerinden gelen inhisar maddelerinden alınacak inhisar resminin ve inhisar maddelerinden her biri için verilecek beyiye nisbetinin ve icab ediyorsa prim miktarının bir kanunla tesbiti veyahud bunları gerek tesbite, gerek tadile salâhiyettar makamın yine bir kanunla tayini lâzimedden görülmüştür.

Filhakika mezkûr mukavelelerden barut mukavelesinin 12 nci maddesinde mukaveleye merbut tarife cetvelinin (Ahkâmı cariyeyi kanuniyeye tévfikan) Hükümetce tesbit edilmiş olduğu yazılı bulunduğu gibi Fişek ve av malzemesi inhisarına aid mukavelenin keزالik 12 nci ve av malzemesi inhisarına aid mukavelenin 9 ncu maddelerinde de bu inhisar maddelerinin satış bedelleri tayin olunmuştur.

Ancak mezkûr şirketler halen feshedilmiş olmasınma göre bu şirketler ile, atedilmiş olan mukavelelerin de hükümden kalkmış olacağı tabii bulunmuş olmakla inhisar maddelerinin satışında bu mukavelelere merbut tarifelerin tatbiki caiz olmamak lâzımgeldiği gibi diğer taraftan barut mukavelesinin salifüzzikir 12 nci maddesinde işaret edilmiş olan (Ahkâmı cariyeyi kanuniye) nin neden ibaret olduğu araştırılmışsa da elde edilebilen mevzuat içerisinde ve muvazenei umumiye kanununun 7 nci maddesine merbut varidat nevilерinden her birinin müstenid olduğu hükümleri gösteren «C» cetvelinde bulunmamış ve bu müstenidatın neler olduğu hakkında Umum müdürlüğe yazılan istizaha alınan cevapta: Mefsub mukavelenamelерde mezkûr ahkâmı cariyeyi kanuniye tabirinden cedit barut nizamnamesinin 3 ncu ve 5 nci maddeleri kastedilmekte olub 672 numaralı kanunun 2 nci maddesine göre de Maliye vekâletinin bu hakkını istimal etmiş olduğu ve 1909 numaralı kanunla da Gümrük ve Inhisarlar vekâletinin bunu idame eylediği bildirilmiştir.

Mevzubahs 672 numaralı kanunun 2 nci maddesi idare şeklini tayinden bahis olub satış bedellerinin tahdidini tazammun etmemekte ve barut nizamnamesinde ise satılan mallardan bir çoklarının isimleri mezkûr bulunmamakta olduğundan maliyet bedellerinin tenzilinden sonra blâncolarda bir kâr ve Devlet bütçesine de muayyen bir varidat olarak giren satış bedellerinin bir kısım inhisarlarda, meselâ tuz ve ispirotolu içkiler de kanunla tahdid edildiği halde, Tütün inhisarında kanun hüküm kuvvetinde telâkki olunan mefsuh Reji şirketine aid imtiyaz mukavelenamesine merbut tarife cetveline ve Mevaddı infilâkıye inhisarında da muhteviyatı nakıs bir nizamname ile hükümleri vergi bahsine ne derece şamil olacağı kestirilemeyen salifülarz 672, 1909 numaralı kanunlara

istinad edilmesi bütçede de 1927 numaralı kanunun gösterilmesi ve nihayet memaliki eenebiyeden gelen bazı inhisar maddelerinden inhisar resmi namı altında vergi alınması keyfiyetleri kanun mevzuu görülmüştür.

Kâr ve zarar hesabının zarar kısmına gelince:

1931 blâncosunun satış masrafları meyanında bayilere satış iskontosu olarak 10 556 lira 39 kuruş ve 1932 blâncosunda satış masrafları meyanında kezalik bayilere 60 711 lira 50 kuruş satış iskontosu ve bundan başka acentalara fazla satış primi namile ayrıca 1.367.75 lira bir para verildiği görülmüştür.

Acentalara ve bayilere verilen bu beyiyenin de evvelâ şirketin fişek mukavelesine mterbut tarifede muayyen % 10 üzerinden verilmiş ve sonradan bu miktar % 12 ve niahyet % 15 e iblâğ edilmiş olduğu anlaşılmıştır.

Yukarıda izah edilmiş olduğu üzere bu tarihenin müstenidi olduğu mukavele elyevm meri olmadığı gibi prim verilmesi için de bir sarafati ihtiva etmediği ve bu hususta ayrıca kanunî bir hüküm mevcut olmadığı cihetle bu şekilde beyiye ve prim verilmesi caiz görülememiştir.

Şu kadar ki elyevm meri olduğu anlaşılan barut nizamnamesinin 14 neü maddesinde barut ve eczai nariye için bayilere verilecek beyiye miktarı tesbit edilmiş olduğuna göre yalnız bu maddede mezkûr inhisar eşyası için tayin edilen nisbetler dahilinde beyiye ita edilmekte olduğu anlaşılmıştır.

Mütaleatı umumiye — 1341 senesi muvazenei umumiye kanununun 57 neü maddesinde 1340 senesi Askerî fabrikalar müdüriyeti umuniyesi bütçe kanununun 3 neü maddesinde muharrer inhisar eşyasından maada her nevi mevaddı infilâkıye ve kapsül gibi aksamı ve elabi nariye ve istimali mecaz revolverlerin fûruhtu dahi tahı inhisara alınmış olduğu yazılıdır.

Evrakı müsbite tetkikatı sırasında krekers, çat - pat, tabanca mantarı, mehtab gibi elabi nariyenin tüccar tarafından idareden alınan mezuniyet üzerine kendi nam ve hesablarına eenebi memleketlerden ithal ve fûruht etmekte oldukları görülmüş ve alman izahattan bu tarzı muamelenin Hazine menafine uygun olduğu bildirilmiştir.

11 - 1341 yılı muvazenei umuniye kanununun 57 neü maddesi mucibince satış inhisar altına alınmış olan maddelerden karakers, çat - pat, tabanca mantarı ve mahtab gibi elâbı nariyenin idarece verilen mezuniyete istinaden doğrudan doğruya tüccar tarafından eenebi memleketlerden getirtilib satılmakta olduğu anlaşılmış ve bu tarzı muamele idarece faideli görüldüğü takdirde kanunî bir salâhiyet alınmak lâzımgelceği mütalea edilmiştir.

Yukarıda zikrolunan maddel kanuniye hükümüne nazaran bu gibi elabı nariyenin furuhtu inhisar altında bulunduğundan bunların memleketeye ithal ve satışının serbest bırakılması caiz olmayıb Hazine menfaati bunu iktiza ettirdiği takdirde kanunî salâhiyet istihsali lâzımgeleceği kanaatle işbu raporumuz inhisar muamelâtının icra ve murakabesi hakkındaki nizamnamenin 28 nci maddesi mucibince İnhisarlar umum müdürlüğüne takdim kılınmış efendim.

18 - X - 1934

Maliye vekâleti hesabat M.
mütehasıs murakıb

Nuri

Divanı muhasebat B. murakıbi
Mütehasıs murakıb

M. Hayri

Yukarıki maruzata göre hulâsaları bitişik olan blâncolarla kâr ve zarar hesapları encümenimizce sayarı kabul görüldüğünden Heyeti umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur.

Divanı Mu. E. R.

Niğde

Faik Soylu

Aza

Çankırı

R. Ünür

Aza

Kastamonu

Nuri Tamaç

Aza

Mardin

Hilmi Çoruk

M. M.

Trabzon

Mitat Aydın

Aza

Çorum

A. İzzet Özeng

Aza

Kayseri

F. Gübgüb

Kâtib

Yozgad

Aza

Çorum

N. Yıldırım

Aza

Konya

M. Halid Üner

Aza

Muğla

Hüsni Kitabcı

Barut ve mevaddi infilâkiye, fişek ve av malzeme
resinin 31 mayıs
(1-I-1932)

Aktif

Kasalarda : Merkez	5 163,36		
Fabrikalar	1 898,77	7 062,13	
Cümhuriyet merkez bankası		29 714,53	
Yolda paralar (Liste 1)		12 521,61	49 298,27
Tahsil senedleri (Liste 2)			18 511,70
Emtia stokları :			
1) Depolarda		1 033 691,02	
2) Cümrüklerde		524 371,09	
3) Fabrikalarda (Liste 3)		346 358,16	1 904 420,27
Muhtelif borçlular ve borclu hesaplar. (Liste 4)			26 818,40
Tesisat (Liste 5)			18 286,63
Nazım hesaplar			1 291 284,80
			<u>3 308 620,07</u>

si ve av saçma inhisarları işletme muvakkat idaresi
1932 blânçosu
31 - V - 1932 devre)

Pasif

Emtia bedelinden alacaklılar	1 840 828,82
Hazine emtia hesabı	56 222,58
Muhtelif alacaklılar ve alacaklı hesaplar (Liste 6)	16 324,72
Kâr ve zarar hesabı (mütedavil sermaye tahsilâtı)	103 959,15
Nâzım hesaplar	1 291 284,80
	<u>3 308 620,07</u>

İdare masrafları		40 292,65
Sigorta masrafları		5 220,88
Açyo		166,38
Barut fabrikalarının tekrar faaliyete geçirme masrafından itfa olunan miktar	(2)	2 832,66
Maliyet farklarından	(3)	197,22
Safi kâr		103 959,15
		<u>152 668,94</u>

(1) Saçma fabrikası kirası	346,50
İnhisar resmi	558,00
Muhtelif varidat	344,50
	<u>1 449,00</u>

(2) Tekrar faaliyete geçirme masarifi mecmuu	8 497,98
İtfa edilen	<u>8 497 98</u>
	3
Gelecek sene itfa edilecek miktar	<u>5 665,32</u>

ar hesabı

Satış kârları	150 843,14
İnhisarlar resmi ve muhtelif varidat (1)	1 449,00
Barut Fabrikaları hesabından mütevellid kâr	376,80
	<hr/>
	152 668,94
	<hr/>

(3) İmalâta alınan kurşun maliyet farkından	153,47
Şirket hesabına teslim olunan emtiyanın maliyetinin	
tahakkukunda Maliyece yapılan sehivden mütevellid	42,90
Malzeme maliyet farkı	0,85
	<hr/>
	197,22
	<hr/>

Aktif

Kasalar hesabı:

Merkez	630,68	
Fabrikalar (Liste: 1)	2 172,61	2 803,29

Bankalar hesabı:

Merkez bankası	348,29	
İş bankası	70 466,89	70 815,18

Yoldaki paralar (Liste: 2)

4 519,11

Tahsil senetleri (Liste: 3)

2 200,00

Borçlular ve borçlu hesaplar (Liste: 4)

70 315,97

Emtia istokları:

Depolarda (Liste: 5)	1 306 123,21	
Gümrüklerde (Liste: 6)	270 041,90	
Fabrikalarda (Liste: 7)	562 710,90	2 138 876,01

Demirbaş (Bütçeden)

783,42

Tesisat:

1931 malî senesinden müdevver	18 286,63	
1932 malî senesinde (Bütçeden)	31 864,44	50 151,07

Nâzım hesaplar (Liste: 8)

1 239 952,00
3 580 416,05

si ve av saçması inhisarları işletme muvakkat idar-
hitama eren blânçosu

Passif

Mütedavil sermaye	500 000,00
1931 senesi blânçosu mucibince müdevver kâr olub mütedavil sermaye hesabına mahsub edilen	103 959,15
Mal bedelinden alacaklılar	1 356 436,96
Hazine emtîa hesabı	56 222,58
Alacaklılar ve alacaklı hesaplar (Liste: 9)	468 476,27
Nâzım hesaplar	1 239 952,00
Kâr	355 369,09
	<u>3 580 416,05</u>

Zarar

Satılan emtia maliyeti:			
Barut ve mevaddı infilâkiye	311 022,28		
Revolver fişekleri	76 570,03		
Av malzemesi	42 178,04		
Av saçması	38 897,16		
Şenlik fişegi	2 168,05	470 835,56	
Satış masrafları:			
Satış iskontosu	60 711,50		
Nakliye masrafları	61 222,36		
Nakliye ve emtia sigortaları	4 213,55		
	9 693,03	13 906,58	
Ambalâj ve mütenevvi masraflar	11 895,07	147 735,50	
İdare ve işletme masrafları:		210 770,86	
İtfalar:			
Barut fabrikaları tekrar faaliyete getirme masrafı aslı 8 497,98 olup 22-1-1934 tarihli encümen kararile 1931 senesinde itfa 2 832,66 bakıye	5 665,32		
Barut fabrikaları mevaddı iptidaiye gümrük resimleri olarak depozito suretile verilmiş olup istirdadına imkân görülememiş olanlara aid 25 770,62 liranın 10-4-1934 tarihli encümen kararile nısfı nisbetinde imhası	12 770,62	18 435,94	
Acentaların 1932 - 1933 senesi fazla satış primleri karşılığı:		1 367,75	
Müteferrik:		179,15	
1932 bütçe senesi muamelâtından mütevellid kâr:		355 369,09	
		<u>1 204 693,85</u>	

ür hesabı 1932

Kâr

Satış hasılatı:

Barut ve mevaddı infilâkiye	810 092,85	
Rovolver fişekli	204 206,19	
Av malzemesi	80 294,62	
Av saçması	92 598,24	
Şenlik fişeği	5 928,03	1 193 119,93

İnhisar resmi ve muhtelif varidat:

İnhisar resmi	2 754,51	
Baınka faizi	2 762,88	
Saçma fabrikası kirası	1 750,78	
Bey'ıye resmi	688,00	
Matbua bedeli, kira, ceza ve saire	783,15	8 739,32

Barut fabrikaları hesabatından:

Müteferrik:		2 460,79
-------------	--	----------

373,81

1 204 693,85